

тант Дослідницької служби Конгресу США у Верховній Раді України Дана Ашер. У теперішніх умовах бібліотекарі не просто повинні надавати читачам інформацію. Щоб бібліотеки мали майбутнє, їх працівники повинні мати знання з менеджменту, адміністрування, організації людських ресурсів, фінансової діяльності, бути комп'ютерно та інформаційно грамотними, займатися фандрайзингом, враховувати сьгоднішні та завтрашні потреби в інформації, можливості своїх конкурентів у їх задоволенні. Бібліотекарі мають доводити до відома громадськості, законодавців, які послуги надають бібліотеки.

У доповіді «Гете-Інститут і його бібліотеки: з досвіду роботи в регіоні Центральної і Східної Європи та СНД з екскурсом у публічну бібліотечну справу Німеччини» завбібліотекою Гете-Інституту в Києві п. Евелін Мехтольд було розкрито функції та структуру Гете-Інституту – діючої в усьому світі організації, яка сприяє розповсюдженню німецької мови та культури.

Згідно з програмою конференції, відбулися засідання круглих столів, зокрема: «Автоматизація публічних бібліотек» (ведуча С.Санжак), «Безперервна бібліотечна освіта» (к.і.н. В.Бабич, к.пед.н. В.Скнар), проведено семінар «Пошук додаткових джерел фінансування діяльності бібліотек» (к.пед.н. В.Пашкова).

Учасники конференції ознайомилися з резолюцією, прийнятою в м.Денбері (Велика Британія) у травні 1997 р. згідно з проектом «Розвиток публічних бібліотек». Її положення спрямовані на подальше вдосконалення діяльності публічних бібліотек у країнах Центральної та Східної Європи, підвищення ролі в інформатизації суспільства.

До конференції УБА ЦМБ ім. Лесі Українки та ІПК ПК підготовлено й випущено збірник наукових статей «Публічні бібліотеки: сучасність і майбутнє» (К., 1997. – 191 с.), в якому висвітлено історію становлення та розвитку публічних бібліотек, всебічно розкрито їх діяльність на сучасному етапі та накреслено пріоритетні напрями на майбутнє.

Василь Бабич,
к.і.н., проф. КДУКМ

Артемій Ведель

У жовтні 1997 р. Україна відзначала 230-річчя від дня народження визначного українського композитора Артемія Веделя, який прославився своїми хорovими концертами, краса та мелодійність котрих пов'язана з народною піснею. Він пройшов тяжкий шлях життєвих випробувань. 1799 р. царський уряд звинуватив його в політичній неблагонадійності. Композитора було заарештовано та засаджено в божевільню.

На жаль, спадщина Веделя досі малодосліджена. Більшість його творів не опубліковано. Пошуки науковців в архівах Росії можуть привести до відкриття нових перлин, оскільки музику композитора було заборонено виконувати в церквах та видавати.

Висвітленню особистості митця, оригінальності та самобутності його таланту сприяли наукова конференція «По-стать Артема Веделя в історико-культурному контексті століть» та виставка документів і матеріалів з фондів НБУВ, що відбулася в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» (28–30 жовтня 1997 р.).

Серед найцікавіших документів, пов'язаних з творчою спадщиною композитора та виконанням його творів, виділимо партитуру-автограф 12 хорovих концертів та 6 богослужбових пісень (дати на окремих концертах 1796 та 1798 рр.). Автограф зберігається в колекції рукописів Київської духовної академії (КДА) (шифр Д.А. П.326) і має такий бібліографічний опис, зроблений М.Петровим: «Музыкальные пьесы, соч. А.А.Веделя, переписанные его собственной рукой в 1796 году...»¹

Половина концертів з цього автографа ніколи не друкувались і фактично невідомі в світі. Укладена угода НБУВ з канадським хорovим товариством Альберті щодо спільного видання текстів 12 духовних концертів і Літургії св. Іоанна Златоуста з автографа А.Веделя та його публікація, нарешті, відкриє людству цю перлину української музичної культури.

Усупереч забороні церкви на вико-

нання творів Веделя у XIX ст. його творчість не втрачала популярності. Про це свідчать рукописні списки партитур та поголосників композитора, що зберігаються серед документів колекції КДА у фондах НБУВ. На рукописній копії партитури Веделя «Боже прийдеша язичи» (Ее 1775 п. №2) знаходимо позначки знаменитого виконавця його творів диригента Олександра Кошиця та його автограф: «Регент академічного хору О.К. 09.10 1898 р.» (з 1898 по 1901 р. регент хору КДА). Соліст хору Іван Шумов пише: «У душі і пам'яті назавше осталися твори Веделя, виконання яких тільки під Вашим диригуванням розкрило всю красу і великість цих речей в церковній музиці, як для тих, що слухали, так і для нас, виконавців»².

Серед видатних інтерпретаторів-виконавців творів Веделя – відомий композитор і диригент української діаспори Андрій Гнатишин (1906–1995), котрий працював з українськими хорами в Австрії. Він видав платівки з записами українських релігійних пісень, зокрема творів Веделя у виконанні хору Української Греко-Католицької церкви св. Варвари у Відні, керівником якого Гнатишин був до останніх днів. Під час відвідин музичного відділу НБУВ у жовтні 1994 р. диригент подарував платівки бібліотеці. Записи творів Веделя у виконанні хору під керівництвом А.Гнатишина стали окрасою виставки, присвяченої ювілею А.Веделя.

Валерія Шульгіна,
к. пед. н., проф., завсектором
нотних Видань НБУВ

«Історія України за ... рік»

На початку грудня 1997 р. в Державній історичній бібліотеці України відбувся круглий стіл з презентацією 26-го випуску бібліографічного покажчика «Історія України» (за 1993 р.). Присутні ознайомилися з книжковими виставками «Видання ДІБ України»

¹ Описание рукописей церковно-археологического музея при Киевской духовной академии / Сост. Н.Петров. Вып. 2. - К., 1877. - С. 348.

² Олександр Кошиць. Спогади. - К.: Рада, 1995. - С.221.

(1939–1997), «Історична наука в Україні сьогодні».

Захід відкрив директор Інституту українознавства ім.І.Крип'якевича НАН України академік Я.Ісаєвич. Серед гостей – вітчизняні вчені-історики, друзі й читачі ДІБ – віце-президент НАН України академік П.Толочко, генеральний директор НБУВ академік О.Онищенко, член-кореспондент НАН України, директор Інституту археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського П.Сохань, заступник директора Інституту історії України НАН України, доктори історичних наук С.Кульчицький, В.Сарбей, В.Горбик, Ю.Мицик, Ю.Шаповал, В.Омельчук, викладачі вузів, працівники наукових бібліотек Києва, представники засобів масової інформації.

Директор ДІБ України Л.Макаренко відзначив, що ДІБ – спеціалізована галузева бібліотечна установа історичного профілю, всеукраїнський депозитарій історичної і краєзнавчої літератури та методичний центр з історичного краєзнавства.

З часу заснування у 1939 р. діяльність книгозбірні спрямовувалась на збереження історичної пам'яті українського народу, розвиток вітчизняної історичної науки, популяризацію її досягнень, поширення знань серед широкого загалу. Сформовано книжковий фонд (близько 800 тис. прим.). У ньому – безцінні стародруки й рукописи, унікальні зібрання документів з історії України. Система каталогів і картотек нараховує понад 5 млн. описів, у т.ч. – «Зведена картотека матеріалів з історії міст і сіл України». Видано понад 500 бібліографічних і методичних посібників (найважливіші з них представлено на виставці), завершується створення фундаментальної бібліографії історії України. Презентований щорічник за 1993 р. є складовою цією величезної праці. У ДІБ діє інформаційний центр з комп'ютерною базою даних, де можна ознайомитися з описами літератури, виданої в 1996 р. Центр в основному оснащується за рахунок грантів, одержаних від благодійницьких фондів.

На жаль, фінансування бібліотеки з держбюджету зведене майже нанівець, що вкрай негативно відбивається на її інформаційному потенціалі. Так, на виставці «Історична наука в Україні сьогодні» не представлено чимало визначних праць українських учених, зокрема шановних гостей, оскільки бібліотека не має коштів на придбання нової літератури. Користуючись нагодою, ди-

ректор ДІБ закликав присутніх поповнити книгозбірню власними виданнями.

У колах істориків-науковців, викладачів, краєзнавців, поміж студентської та учнівської молоді, широкого читачького загалу великим попитом користуються бібліографічні видання ДІБ, зокрема щорічний науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Історія України за ... рік», який видається з 1968 р. і є необхідним посібником для науковців, викладачів вузів, учителів, студентів. Він допомагає швидко зорієнтуватися в потоці історичної літератури, оперативно скласти бібліографію з обраної теми, знайти окрему книгу та ін. Щорічник як теоретичне й суто практичне видання відбиває історичний родовід народу України, сприяє накресленню стратегічних напрямів, прогнозуванню перспективи соціально-економічного та культурного розвитку нашої держави, є специфічною формою відображення багатовікової пам'яті народу, засобом обміну й збагачення досягнень його культури як на рівні держави, так і на світовому.

Незважаючи на порушення системи книговидання і книгопостачання, зв'язків з інформаційними центрами країн СНД та Балтії, брак налагоджених відомостей про нові видання, фінансові ускладнення, неприйнятні умови користування МБА, що знизило якість бібліотечних фондів, відсутність власної видавничої бази, – ДІБ знаходить можливість складати та видавати посібники.

Щорічник «Історія України» за 1993 р. підготовлений спільно з Інститутом українознавства ім.І.Крип'якевича, Міжнародною асоціацією українців, Національним комітетом істориків України та за сприяння Фонду кафедр українознавства Гарвардського університету. Завдяки його технічній і фінансовій допомозі, покажчик вийшов накладом 1 тис. прим. Попередні випуски (до 1991 р.) розмножувалися в незначній кількості і багатьом були недоступними.

Матеріали покажчика свідчать про те, що авторами й упорядниками протягом останніх років вироблено усталену й цілком прийнятну з наукового погляду схему систематизації та класифікації бібліографічних матеріалів з цієї проблеми. Як і попередні випуски, він включає 50 друкованих матеріалів, опублікованих на територіях України й інших держав протягом указанного в титулі року.

З максимальною повнотою описано

доступні упорядникам офіційно-документальні видання, монографії, збірники наукових праць, тези доповідей, наукові публікації джерел, науково-популярні, навчальні, довідкові, бібліографічні видання, автореферати дисертацій, статті з наукових збірників, періодичних і серіальних видань.

Пропонований увазі істориків і всіх, кого цікавлять питання історії України, бібліографічний покажчик є першим такого типу виданням, що популяризує публікації, видані багатьма мовами в різних країнах світу про Україну.

Державна історична бібліотека та Інститут українознавства продовжують працювати над укладанням фундаментальної ретроспективної бібліографії та створенням комп'ютерної бази бібліографічної інформації з історії України.

Учасники «круглого столу» обговорили широке коло питань розвитку історичної науки, ролі й місця бібліографії в науково-дослідницькій роботі спеціалістів-істориків, високо оцінили діяльність ДІБ щодо забезпечення наукової громадськості високоякісною бібліографічною інформацією з історії України, всесвітньої історії, суміжних історичних дисциплін.

Алла Комська,
заступник директора ДІБ

Валентина Кисельова,
заввідділом
історичного краєзнавства ДІБ